

הנני בזה לברכס, אותו ואת זוגתו שיחיו, שתהיי הנסיעה כשורה ויבואו למקום דירתם החדשה בהצלחה, וביתם שם יהי בית חסידותי בפנים וגם שממנו תצא השפעה טובה בסביבתו,

ומובן מעצמו אשר כשמעתיק למקום ששם מספר אנייש שיחיו מועט ביותר, צריך הוא בתור הקדמה והכנה לזה להוסיף בעניני השיעורים שלו בכלל ובשיעורים בחסידות בפרט, והעיקר הזהירות בהנהגה בדרכי החסידות ומנהגיו, והשיי"ת יצליחם.

בברכה.

מוקדש

לחיזוק ההתקשרות לנשיאנו

כ"ק אדמו"ר זי"ע

ולזכות

לוי יצחק בן חנה

בקשר עם יום הולדתו – ל"ג בעומר
לאריכות ימים ושנים טובות ובריאות
מתוך אושר, שמחה והרחבה בגו"ר
ולשנת הצלחה רבה ומופלגה
ונחת רוח חסידותי מכל יוצאי חלציו
ברוב טוב גשמי ורוחני ומתוך שמחה וטוב לבב
ויצליח בכל אשר יפנה באופן דלמעלה מדרך הטבע
נדפס על ידי ולזכות משפחתו
שיחיו לאורך ימים ושנים טובות ובריאות

ספרי' – אוצר החסידים – ליובאוויטש

התוועדות

כבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקל"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר, ה'תשל"א

חלק ד – יוצא לאור לש"פ אמור, כ"ף אייר, ה'תשע"ח

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שבעים ושמונה לבריאה

מט. אך עדיין צריך להבין:

בהקדמה לתניא כותב רבינו הזקן: "ומי שדעתו קצרה להבין דבר עצה מתוך קונטרסים אלו, יפרש שיחתו לפני הגדולים שבעירו, והם יבוננוהו. ואליהם בקשתי, שלא לשום יד לפה להתנהג בענוה ושפלות של שקר ח"ו וכו'" (והיינו, שהסיבה לכך שאינם רוצים לענות על השאלות היא — לא בגלל שעסוקים בעניני תורה ועבודה, אלא זוהי שפלות של שקר). ומסיים: "ומחי' חיים יזכנו ויחינו לימים אשר לא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי וגו'".

ומזה משמע, שאפילו הענינים של הבנה והשגה — שאודותם מדובר בספר התניא — יהיו באופן ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו וגו' כי כולם ידעו אותי", ודלא כנ"ל?!

ובכל אופן, כאשר יתבוננו בזה, מסתמא ימצאו תירוץ גם על זה¹⁹².

וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א בברכה ש"ש נעשה לפניך .. כמצות רצונך²⁵⁰, כמבואר בהמשך וככה הארוך²⁵¹ שדוקא בביהמ"ק השלישי יוכל להיות ענין הקרבנות "כמצות רצונך", בגאולה האמיתית והשלימה ע"י משיח צדקנו, באופן ד"שמחת עולם על ראשם"²⁵².

[טרם צאתו התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "על אחת כמה וכמה".

לאחרי תפלת מנחה התחיל כ"ק אדמו"ר שליט"א לנגן הניגון "כי אלקים יושיע ציון"].

ח"ב ע' תכ ואילך).

(250) נוסח תפלת המוספין. (251) תרל"ז — פ"ז ואילך (סה"מ תרל"ז) (252) ישע"י לה, יו"ד. נא, יא.

הוספה

בי"ה, י"א אייר תשי"ב
ברוקלין.

הו"ח אי"א נו"נ וכו' מוה"ר ... שי

שלום וברכה!

במענה על הודעתו אשר הודיעו לו מהדזוינט שהוקבע יום נסיעתם ל...
ליום הבהיר והוא ל"ג בעומר הבע"ל, ומבקש ברכה:

בס"ד.

פתח דבר

לקראת ש"פ אמור, כ"ף אייר הבעל"ט, הננו מוציאים לאור חלק רביעי ואחרון מהתוועדות ש"פ שמיני, מבה"ח וער"ח אייר ה'תשל"א — הנחה בלתי מוגה (חלק ראשון י"ל לש"פ שמיני, חלק שני לש"פ תז"מ, חלק שלישי לש"פ אחר"ק).

*

בתור הוספה — מכתב (תדפיס מכרכי אגרות-קודש שמכנינים עתה לדפוס).

*

ויה"ר שנוכה תיכף ומיד ממש לקיום היעוד "הקיצו ורננו גו'", ומלכנו נשיאנו בראשם, וישמיענו נפלאות מתורתו, "תורה חדשה מאתי תצא".

ועד הנחות בלה"ק

פסח שני, ה'תשע"ח,
ברוקלין, נ"י.

©

Published and Copyright 2018 by
LAHAK HANOCHOS INC.

788 Eastern Parkway Suite #408 | Brooklyn, New York 11213

Tel. (718) 604-2610

info@lahak.org • http://www.lahak.org

The Kehot Logo is a trademark of Merkos L'inyonei Chinuch.

5778 • 2018

Printed in the United States of America

נדפס באדיבות דפוס
The PrintHouse

538 Johnson Ave. Brooklyn N.Y. 11237
(718) 628-6700

נסדר והוכן לדפוס
על ידי חיים שאול בן חנה
בדפוס "ועד הנחות בלה"ק"
(718) 604-2610

נדפס בסיוע ולזכות יצחק בן לאה וזוגתו רבקה ויקה בת רחל ומשפחתם שיחיו

שכל זמן שכלי השכל לא נזדככו עדיין כדבעי, הנה לעת-עתה אי אפשר להבין אותם, ונשארים בבחי' מקיף. וכמשל הרב והתלמידים, שכיון ששכלם של התלמידים הוא בקטנות, אינם יכולים להבין את עומק דברי הרב. אמנם, בשביל זה אין צורך בענין של אמונה, שהתלמיד יאמין לדברי הרב — שהרי התלמיד יודע שאצל הרב ענין זה הוא בהבנה והשגה, אלא שהוא (התלמיד) אינו מבין זאת לעת-עתה, ובמשך הזמן יבין גם הוא, כמארז"ל²⁴⁴ שלאחרי ארבעין שנים קאי איניש אדעתא דרבי'. אבל כאן מדובר אודות ענינים שבעצם אינם שייכים להבנה והשגה, ובשביל זה יש צורך בענין האמונה.

ובנוגע לעניננו:

הענין ד"לא ילמדו עוד איש את רעהו" הוא בנוגע לידיעת העצמות, שעז"נ²⁴⁵ כי כולם ידעו אותי", שאצל כל בני תהי' ידיעת העצמות, אבל ידיעה זו היא מצד הנשמה, ואין זה ענין של הבנה והשגה, שהרי לא שייך השגה בהעצמות; אך ישנם גם הגילויים שלמעלה שיכולים וצריכים לבוא בהבנה והשגה, כדי לחדור גם את הכחות הפנימיים, וענין זה נעשה ע"י תורתו של משיח שילמד עם כל בני באופן שיומשך אצלם בפנימיות בהבנה והשגה.

מח. וזהו גם משנת"ל²⁴⁶ בפירוש הפסוק²⁴⁷ "למנצח לדוד להזכיר אלקים להצילני גו", כדאיתא במדרש²⁴⁷ "משל למלך . . (ש)גירש את הצאן והתיר את הדיר והעביר את הרועה, אחר זמן כנס הצאן ובנה את הדיר, ולרועה לא הזכיר, אמר הרועה, הרי הצאן מכונסות והדיר בנוי, ואני איני נזכר. כך אמר דוד . . כי אלקים יושיע ציון ויבנה ערי יהודה, הרי הדיר בנוי, וישבו שם וירשוה גו' ישכנו בה²⁴⁸, הרי הצאן מכונסות, ואני איני נזכר, לכך למנצח לדוד להזכיר" — דלכאורה אינו מובן: מדוע צריך לבקשה מיוחדת בנוגע לדוד — "דוד עבדי נשיא להם לעולם"²⁴⁹ — שהקב"ה יזכור אותו?!

אך הענין הוא — שבקשת דוד היתה שנוסף לכך שיזכה להיות משיח שיוציא את בני מהגלות, יזכה גם לעת"ל להיות "רועה ישראל" — להשפיע ולהמשיך לבני את כל הענינים בפנימיות, באופן של הבנה והשגה, ע"י תורתו של משיח.

לב. בנוגע לפירוש רש"י — הנה ב' ההערות בפירוש רש"י ד"ה "דברו אל בני ישראל", "את כולם השווה כו' לפי שהושוו בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום באהבה": (א) מדוע לא פירש רש"י ענין קבלת גזירת המקום באהבה בפסוק "וידום אהרן", (ב) מנא לי' לרש"י ששתיקת אלעזר ואיתמר היתה בגלל ש"קבלו עליהם גזירת המקום באהבה", ולא בגלל שלא רצו לדבר לפני אהרן ומשה — מתורצים זב"ז:

בפסוק "וידום אהרן" — לא צריך רש"י לפרש שהסיבה לכך היתה בגלל שקיבל גזירת המקום באהבה, כיון שהדבר מובן מעצמו, שהרי אין סיבה אחרת לשתיקתו של אהרן, מלבד קבלת גזירת המקום באהבה; אבל כשמדובר אודות השתיקה של אלעזר ואיתמר — הרי יש מקום לומר ששתיקתם היתה בגלל שלא רצו לדבר לפני אהרן ומשה, ולכן צריך רש"י לפרש "שהשוו כולם בדמימה וקבלו עליהם גזירת המקום באהבה". והכרחו של רש"י ששתיקתם היתה בגלל שגם הם "קבלו עליהם גזירת המקום באהבה", ולא בגלל שלא רצו לדבר לפני אהרן ומשה — מובן בפשטות:

ההנהגה שלא לדבר לפני מי שגדול ממנו ("אינו בדין שיהא אבינו יושב ואנו מדברים לפניו, ואינו בדין שיהא תלמיד משיב את רבו") — שייכת רק כשנמצאים במעמד ומצב שיכולים לדון בשקו"ט ולערוך חשבון כו' ("ווען מ'האלט קאָפּ");

משא"כ בנדר"ד, כשאירע המאורע ד"בקרובי אקדש"¹⁴¹ עם אחיהם הגדולים, נדב ואביהוא, מאורע שנגע בנפשם וכאב להם וציער אותם ביותר — הרי מובן בפשטות שלא היו שייכים אז לערוך חשבונות כו'; כשיש¹⁷⁵ דבר הכואב ומצער עד שנוגע בנפש — אזי צועקים! ...

— ורש"י לא צריך להסביר זאת לבן חמש למקרא, כיון שרואה זאת בנוגע לעצמו, שכאשר נכשל באבן ונחבט, אזי צועק. ולכאורה: האם הצעקה תועיל להפחית את הכאב? — לא! ואעפ"כ, כשכואב לו — אזי צועק! ועכצ"ל, שהסיבה לכך שאלעזר ואיתמר שתקו ולא צעקו היא — לא בגלל החשבון שלא רצו לדבר לפני הגדולים מהם, אלא בגלל ש"קבלו עליהם גזירת המקום באהבה".

לג. ומזה מובן גם בנוגע לאלו ששותקים בשעה שיש גזירה איומה על בני, כמו הגזירה ד"מיהו יהודי":

(242) ראה אנציק' תלמודית (כרך ט) פי"ב (לעיל ע' ...).

בערכו ס"ב (ע' שצב ואילך). ורש"י. (246) תהלים ע, א.

(243) ואתחנן ד, א ואילך. (247) תהלים עה"פ.

(244) ע"ז ה, ריש ע"ב. (248) שם סט, לר"ל.

(245) ד"ה ביום עשתי עשר יום די"א ניסן (249) יחזקאל לז, כה.

(175) ראה גם תו"מ ח"ס ריש ע' 335. ורש"י.

ובהקדים המדובר כמ"פ שישנו פס"ד ברור בדברי הרמב"ם¹⁷⁶ בנוגע לנשים נכריות, היינו, שלא התגיירו כהלכה, ש"עון זה .. יש בו הפסד שאין בכל העריות כמותו .. (ש)הבן מן הכותית אינו בנו, שנאמר¹⁷⁷ כי יסיר את בנך מאחרי, מסיר אותו מלהיות אחרי ה' וכו', כך, שזוהי הדרך היחידה לגרום לכך שבמקום שיוולד יהודי — נולד גוי, ולא סתם גוי, אלא גוי צורר היהודים!

ובכן: מדובר כאן אודות גזירה על כלל ישראל — 13 מליון יהודים, שרוצים לזרוק ולאבד אותם שיתבוללו רח"ל בין 3 בליון גוים! זוהי גזירה שלא היתה כמוה בישראל — לא היטלר, לא המן, לא פרעה ולא לבן הארמי, העלו על דעתם לגזור גזירה כזו.

[ובודאי שיהודים לא היו חושבים אודות גזירה כזו, אלא שמתערבים ענינים של "מפלגות", שכל אחד חושב מה אפשר לעשות לטובת הגדלת המפלגה שלו, ומלבד זה לא נוגע שום דבר, וכתוצאה מזה יכולים לבוא לגזירה איומה כזו].

ואעפ"כ, לא צועקים ומרעישים על זה, אלא יושבים ושותקים! הוא יושב עם היהודים שלו, שלשה, עשרה או מאה יהודים, כן ירבו, ולא עושים מאומה!

כשצריכים לאסוף כסף — אז הם נמצאים! יוצאים עם "קול קורא" שכולם חותמים עליו, ועושים מזה "אָ גאַנצן פּאַראַד", ואכן תבוא עליהם ברכה; אבל היכן הייתם בשעה שדובר אודות גזירת "מיהו יהודי"?! למה לא הרעשתם על זה?!

איך יכולים לשתוק?! היתכן שלא צועקים?! — אלא מזה מוכח שלא איכפת להם ולא נוגע להם הדבר! — זוהי גזירה על כלל ישראל, ולהם לא נוגע הדבר!

הם יושבים לערוך "חשבונות" (ע"ד המדובר לעיל¹⁷⁸ אודות החשבונות בענין "חסרון כיס") — לאחרי שמכנסים את כל ה"יועצים" וה"פוליטיקאים" לדון בדבר, להחליט מה לומר בענין זה, ואם בכלל כדאי לדבר על זה, שהרי ספק הדבר אם יוכלו לפעול משהו, ובינתיים מוטב לעסוק בענינים אחרים.

מוצאים כל מיני חשבונות מדוע לא לעשות מאומה — אם בגלל שבין-כה אי אפשר לפעול מאומה, או בגלל שלא צריך לריב עם יהודים,

(176) ה'י איסור"ב פ"ב ה"ז. (177) ואתחנן ז, ד. (178) שיחת ש"פ צו ס"ז (לעיל ע' ...). (179) וראה גם שם הערה 126.

מלבכם, ותהיו כולכם ביראה אחת ובעצה אחת לשרת לפני המקום, כשם שהוא יחידי בעולם, כך תהא עבודתכם מיוחדת לפניו וכו'"]²³⁵,

משא"כ בגמרא, שהובאו גם עניני אגדה, מובא גם מאמר ריב"ז הנ"ל, אע"פ שהו"ע של אגדה, ואינו ע"פ הלכה.

(וסיים כ"ק אדמו"ר שליט"א:) ויה"ר שנזכה בקרוב לתורתו של משיח — שבה יהיו נגלה וחסידות וקבלה ביחד.

מו. ולהעיר, שבענין לימוד תורתו של משיח יש קושיא גדולה, ואף אחד לא נעמד על זה:

הענין דלימוד תורתו של משיח נזכר במד"ר קהלת²³⁶ על הפסוק²³⁷ "הבל הבלים": "תורה שאדם למד בעוה"ז הבל היא לפני תורתו של משיח", שמזה מובן שמישיח ילמד תורה עם בני". אבל בעיקר נתבאר הדבר בארוכה בדרושי חסידות²³⁸ — איך שמישיח ילמד עם כל בני, שהלימוד יהי' באופן של ראי' וכו'.

ולכאורה: איך מתאים הדבר עם פסוק מפורש בתושב"כ²³⁹ ש"לא ילמדו עוד איש את רעהו גוי' כי כולם ידעו אותי למקטנם ועד גדולם", והיינו, שגם אז יהיו אמנם חילוקים בין "קטנם" ל"גדולם", אבל אעפ"כ, "כולם ידעו אותי", ולכן "לא ילמדו עוד איש את רעהו"?!!

מז. ויובן בהקדם המדובר בהתוועדות דאחרון של פסח²⁴⁰ אודות יו"ט שחל בשבת, שאף שאמירת הלל היא רק ביו"ט, שהוא רק "מקראי קודש"²⁴¹, ואילו בשבת אין אומרים הלל (להיותו למעלה מענין ההלל), מ"מ, ביו"ט שחל בשבת אומרים הלל (כפי שהי' בחג הפסח בשנה זו, שביו"ט ראשון של פסח שחל בשבת, אמרו הלל שלם בברכה, כיון שלכו"ע הרי זו מצוה²⁴²) — כיון ששבת ויו"ט הם שתי מדרגות בפני עצמן; מצד שבת אמנם לא צריך לומר הלל, אבל מצד יו"ט צריך לומר הלל.

וכמו שתי המדרגות של ידיעה ואמונה, כמבואר בלקו"ת ד"ה וידעת²⁴³, שישנו ענין הידיעה ("וידעת גוי"²⁴⁰), וישנו ענין האמונה שלמעלה מידיעה, ובמקום שמסתיימת הידיעה מתחילה האמונה.

ובהקדים — שיש ענינים שבעצם שייכים הם לידיעה והשגה, אלא

(235) ראה גם שיחת ש"פ שמיני, מבה"ח אייר תשי"כ ס"ט (תו"מ חכ"ח ע' 81). שם חמ"ט ע' 235. וש"נ. (236) פ"א, ח. וראה שם רפ"ב. (237) שה"ש א, ב, יב, ח. (238) ראה לקו"ת צו יז, א ואילך. שער האמונה פנ"ו ואילך. ועוד. (239) ירמי' לא, לג. (240) ס"ו... (לעיל ע' ...). (241) אמור כג, ב. ועוד. וראה לקו"ש חט"ז ע' 189. וש"נ.

השבוע²²⁶, "אוליף לי' כל יומא ג' מלין דאורייתא ובלייליא ג' מלין דחכמתא דאגדתא כו", ומבאר אאמו"ר בארוכה²²⁷ כל פרטי הדברים כביאור נפלא להפליא, כולל גם ש"ב' החלוקות ג' באורייתא וג' באגדתא הוא לנגד חג"ת נה"י. . הג' מלין דאורייתא לנגד חג"ת, והוא בהלכות התורה בהג' קוין שבתורה, להקל מחסד, להחמיר מגבורה, ולהכריע מת"ת. . וזה הי' אוליף לי' ביום, שמדת יום הוא ז"א, ועיקרו דז"א הוא חג"ת. . וג' מלין דאגדתא הוא לנגד נה"י. . ולימוד האגדה סודות התורה הוא בלילה דוקא. . שלילה הוא בחי' חושך והעלם, לכן אז הוא לימוד הסודות דתורה שהם ג"כ בחי' העלם וכו".

מד. המשך הביאור במאמרי המדרש "אימתי הן תמימות בזמן שישראל עושין רצונו של מקום"²²⁷, "בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם"²²⁸ — שהסימן ד"ישוע ושכני'" ("ישוע"²²⁹ מלשון "ישע", ש"ע²³⁰ נהורין, ו"שכני'" כמו שכינה ששוכנת ומתלבשת בתחתונים) שייך לתוכן הענין דהמשכת רצונו של מקום בעולם — נדפס²³¹ בלקו"ש ח"ב ע' 96 ואילך.

מה. ויש להוסיף ולבאר גם משנת²³² שהענין ד"אימתי הן תמימות בזמן שאין ישוע ושכני' ביניהם" (כשחל פסח בשבת) הוא רק ע"פ אגדה שבתורה, ולא ע"פ הלכה — ששאלו על זה, שענין זה נזכר גם בגמרא²³³, בהוכחת ריב"ז נגד דעת הבייתוסים: "כתוב אחד אומר²³ תספרו חמישים יום, וכתוב אחד אומר⁶⁰ שבע שבתות תמימות תהיינה, הא כיצד, כאן ביו"ט שחל להיות בשבת (שעז"נ "שבע שבתות תמימות", "המתחילות באחד בשבת ומסתיימות בשבת"), כאן ביו"ט שחל להיות באמצע השבת".

ובכן: כוונת הדברים — שענין זה לא הובא בתו"כ [אף שהובאו שם שאר התיורצים שנאמרו בגמרא להוציא מלבן של צדוקים], שזהו ספר של הלכות, ובדרך כלל לא הובאו בו עניני אגדה,

[מלבד במקומות ספורים, וכפי שמצינו דבר פלא ("א' בעל-שם'סקע משנה") בתו"כ בפרשתנו על הפסוק²³⁴ "ויאמר משה זה הדבר אשר צוה ה' תעשו": "אמר להם משה לישראל, אותו יצר הרע, העבירו

(226) ח"ג לט, ב.
 (227) לקוטי לוי"צ לוח"ג ע' רסט ואילך.
 (228) קה"ר פ"א, ג.
 (229) "ישוע" דייקא, ולא "יהושע" — כיון שאין זו הבחי' דג' אותיות יה"ו של שם הוי', אלא כפי שהיו"ד הוא נבדל משאר האותיות דשם הוי', וכמו קרצו של יו"ד.
 (230) נזכר גם הקשר עם ענין הרצון
 (רצונו של מקום), בחי' אריך אנפין — כיון שמספר ש"ע נהורין נעשה מהוספת ר"כ נהורין (בגימטריא עם הכולל: "אריך") על ק"ג (ראה מאמרי אדה"ז תק"ע ע' קלו).
 (231) בשילוב שיחת אחרון של פסח.
 (232) שיחת אחש"פ ס"ו... (לעיל ע'...).
 (233) מנחות סה, ב (ובפרש"י).
 (234) ט, ו.

שהרי זה היפך "אהבת ישראל", ויתכן שעוברים בכך על הלאו ש"לא¹⁷⁹ יהי" קרח וכעדתו... ונוסך לכך ישנה הטענה שכבר עברו ששה חדשים, כך שזהו כבר דבר ישן, וישנו כבר "סטאטוס-קווא", ובמילא אין מה להרעיש על זה.

אבל, איזה מקום יש לעריכת חשבונות?! — כשישנו ענין שנוגע בנפש, אזי צועקים! כשמרגישים כאב — לא עושים חשבונות, אלא צועקים! כשמישהו נדקר באצבעו ע"י מחט — הוא צועק, מבלי לערוך חשבון אם יש תועלת בצעקה זו, אם היא תחליש את הכאב!

ומזה מוכח, שדבר זה לא כואב ולא נוגע לו; זהו ענין שנוגע ליהודי אחר שנמצא בקצוי תבל, ולא ענין "אשר קרהו"¹⁸⁰, ולכן יכול לשבת רגוע ולומר את ה"שיעור" שלו, ו"חכם" ו"רבי" יתקרי...
 לד. ולהעיר:

יש שמועות — שהיו תחילה בדיבור, ואח"כ נדפסו הדברים גם בעיתונים — שסיבת השתיקה היא בגלל שקיבלו כספים¹⁸¹,

— עבור עניני מצוות כו', כמובן, שהרי בודאי אין לחשוד בהם שינצלו את הכספים עבור עניני הרשות, כי אם עבור עניני מצוות, החל מחינוך הראוי; אבל, אוי ואבוי לחינוך של ילדי ישראל על חשבון 13 מליון יהודים שיתבוללו רח"ל בין הגוים!...
 וגם על זה — שותקים ולא מכחישים את הדברים!

לה. ובגלל ששותקים ולא מרעישים אודות הגזירה — הנה הצד שכנגד ששים ושמחים, וכך עובר הזמן, ונקבע "סטאטוס-קווא" וכו'.

אבל לאידך גיסא: מה בכך שכבר עברו ששה חדשים?! וכי בגלל זה נחלש הצער ולא כואב יותר?! — הכאב הוא אותו כאב, וא"כ, מדוע לא צועקים?!

וכפי שמצינו בזמנו של פרעה, שלמרות שהגזירת השעבוד היתה במשך יותר משמונים שנה — מאז לידת מרים, שלכך נקרא שמה "מרים", "לשון מירור"¹⁸² — הי' הנס בכך שבמשך כל הזמן המשיכו בני"י לצעוק אל האלקים, ולא עשו חשבון שכיון שכבר עברו ששה חדשים, ונעשה

(179) קרח יז, ה.
 (180) אסתר ד, ז, ו, יג. וראה סה"ש תש"ג.
 (181) בענין זה אמר כ"ק אדמו"ר שליט"א (בבתי-שחוק): ומה שטוענים שאי אפשר לעקור פסוק בתורה ש"השוחד יעור גו" — הנה על זה יש עצה: תחזיר את הכסף, ושוב לא יהי' ענין של שוחד!...
 (182) שהש"ר פ"ב, יא.

"סטאָטוס־קוואַ", שוב לא צריכים לצעוק יותר, אלא יכולים לנוח בשבת וללמוד תורה, למרות שהמצריים ממשיכים לתחוב ילדי ישראל במקום לבנים בכתלי פיתום ורעמסס¹⁸³! ... ועד"ז בנוגע לגזירה ש"כל הבת תחיון"¹⁸⁴, שהכוונה בזה היתה שאח"כ תתחתן עם המצריים, וכך יתערבו בני עם הגויים!

ואעפ"כ, הנה במשך שמונים שנה המשיכו בני לצעוק אל האלקים, בידעם, שהגאולה תלוי בצעקה אל הקב"ה!
ועד"ז בנדו"ד, שלמרות שעברו ששה חדשים, אין זו סיבה שלא להמשיך לצעוק על הכאב שבגזירה איומה זו.

לו. ולהעיר, שבהתוועדות דאחרון של פסח התאפקתי מדלבר על ענין זה, כי, בהתחלת ההתוועדות¹⁸⁵ דובר אודות ענין המנוחה, ולכן רציתי שלכל-הפחות בהתוועדות אחת ידובר רק אודות ענינים של מנוחה כו'.
ולכן לא דברתי אז גם בנוגע לכל הצרות שישנם בנוגע ל"שכונה"¹⁸⁶, כולל ובמיוחד — שפוחדים לספר את המצב כפי שהוא באמת, אע"פ שבכך לא מרמים מישהו אחר, אלא רק את עצמם!

ביקשתי שיכינו רשימה של כל אלו שעומדים לבוא לגור בשכונה, ורשימה של כל אלו שעומדים לעזוב את השכונה, ולברוק מה עשו כדי שהם לא יעזבו את השכונה. אבל פוחדים לספר מה עשו. — אספו כסף, אבל הכסף מונח, ולא עושים עמו דבר. הקימו ועדה, וערכו אסיפה, ומה עשו? — החליטו שצריך להקים וועדות נוספות, ולהכניס אנשים בעלי-מרץ, ואז יוכלו לעשות משהו. ובניתיים — עברה כבר שנה שלימה!

ובכן: האם בגלל שלא מספרים מה שקורה — משתנית המציאות?!
וכמו"כ בנוגע לגזירת "מיהו יהודי: העובדה שלא מספרים מה שקורה, לא משנה את המציאות — שמגיירים גרים שלא כהלכה בוינה, בדרום אמריקא ובמקומות נוספים, גם אם מנסים להכחיש ולומר שזהו דבר שקר!

ואין להאריך בכגון-דא; די בצרות שיש מב' נקודות הנ"ל.

לז. וזהו הקשר להמדובר לעיל (סל"ב) בפירוש רש"י — שהסיבה לשתיקת אלעזר ואיתמר היא רק בגלל ש"קבלו עליהם גזירת המקום באהבה", אבל לא מצד החשבון שאין לדבר בפני מי שגדול מהם, כי,

וזוהו הלימוד מנתינת התורה על "הר סיני" דוקא — שצריך להיות במעמד ומצב של "הר", אבל באופן ד"מכיך מכל טוריא".

בדרך הרמז:

מבואר בספרי הרמז²¹⁹ ש"מסרה" ר"ת מרה (או מדבר) סיני רפידים הר. ועפ"ז יש לפרש מ"ש "משה קיבל תורה מסיני ומסרה" — שגם הציונים שאמר לו הקב"ה ב"מסרה", במרה וכו', חזר ואמרם לו בהר סיני.

וענין זה נוגע גם להלכה — כמ"ש הרמב"ם בפירוש המשניות לחולין²²⁰ ש"כל מה שאנו .. עושים היום, אין אנו עושים אלא במצות הקב"ה ע"י מרע"ה (במ"ת), לא שהקב"ה אמר זה לנביאים שלפניו" (כמו מילה לאברהם וגיד הנשה ליעקב).

ובדרך הסוד:

מבואר בספרי קבלה²¹⁹ ש"סיני" בגימטריא ה' פעמים שם הוי', שזהו הענין שהתורה ניתנה בחמשה קולות²²¹ (אף שבפרטיות ישנם שבעה קולות²²²), ו"קול" הוי"ע ההמשכה²²³, והיינו, שבמ"ת נמשכו לא רק ד' הדרגות של סדר השתלשלות, אלא גם דרגא החמישית שלמעלה מסדר השתלשלות, וכמדובר פעם בארוכה²²⁴ שהחידוש בזה הוא שהדרגא החמישית שלמעלה מהשתלשלות ניתנה ביחד עם ארבע הדרגות שבסדר השתלשלות.

וזוהו ענין העבודה כפי שהיא מצד בחינת יחידה שבנפש, ולא רק כפי שבחינת היחידה נשאת למעלה מכל שאר המדרגות שבנפש, אלא כפי שנמשכת וחודרת ופועלת בכל המדרגות שבנפש: חי' נשמה רוח ונפש, ועד שיומשך בעבודה בפועל בלימוד התורה וקיום המצוות, באופן שכל זה נעשה מצד בחי' היחידה¹⁹².

* * *

מג. בהמשך הפרק נאמר²²⁵: "על שלשה דברים העולם עומד על התורה ועל העבודה ועל גמילות חסדים", ובסיום הפרק: "על שלשה דברים העולם קיים כו'".

וענין זה קשור גם עם הערות אאמו"ר על מאמר הזהר בפרשת

218) תיב"ע ס' שופטים ה, ה. תהלים סח, יז.
219) ראה לקוטי שושנים (ממהר"ש מאוסטרפאלי, מונקאטש תרס"ב) יא, א. ועוד. וש"נ.
220) ספ"ז.
221) ברכות ו, ב.
222) ראה אוה"ת בהעלותך ע' שעד.
223) ראה תו"א וישב כז, ב. ובכ"מ.
224) ראה תו"מ חיי"ט ע' 226 ואילך.
225) משנה ב.

183) סנהדרין קיא, א ובפרש"י. וראה בהנסמן בתו"ש עה"פ שמות ב, כד (אות קצה).
184) שם א, כב.
185) שיחת אחש"פ ס"י (לעיל ע' ...).
186) ראה גם

וכיון שמדובר כאן אודות השכר על קיום המצוות, הרי זה קשור עם כל בניי — "כל ישראל" כפשוטו, כיון שכל אחד מישראל שייך לקיום המצוות במעשה בפועל, ולכן יש להשתדל שבעבודה ד"כ ישראל", שמורה על קיום המצוות, ישתתפו "כל ישראל" כפשוטו (ע"ד המדובר לעיל²¹¹ אודות הענין ד"כל היהודים"²¹²), שעל כל אחד מהם אומר הקב"ה שהוא "נצר מטעי מעשה ידי (ויתירה מזה): להתפאר" (שהקב"ה מתפאר בו), כמ"ש בפסוק²¹³ שהובא בסיום המשנה.

*

מב. בנוגע לביאור המשנה "משה קיבל תורה מסיני" — הנה כמו כל ענין בתורה, יש לבאר זאת בדרך הפשט, בדרך הרמז, בדרך הדרוש וברוך הסוד.

בדרך הפשט:

ענינו של "סיני" מורה על נתינת התורה בקולות וברקים כו' (מיטן גאנצן שטורעם), שפעל את ענין היראה, כמ"ש²¹⁴ "וירא העם וינועו וגו'", ובלשון חז"ל²¹⁵: "באימה וביראה וברתת ובזיע".

וההוראה מזה — שלאחרי מ"ת צ"ל לימוד התורה באופן של יראה דוקא; לימוד התורה בארץ מצרים, הי' יכול להיות באופן של הרחבה: לנוח תחילה, לאכול ארוחה חמה וכו', אבל לאחרי שניתנה תורה מסיני, הנה הדרך היחידה ללימוד התורה היא "באימה וביראה וברתת ובזיע", ועוד קודם הלימוד צ"ל הקדמת הביטול — "שפתותיו נוטפות מר" דוקא (כנ"ל סכ"א).

בדרך הדרוש:

מבואר בספרי דרוש²¹⁶ שכאשר נגשים ללימוד התורה צריך לעמוד בתנועה של "הר" — כיון שהיצה"ר יכול לטעון לאדם: מי אתה שתלמד תורתו של הקב"ה?! ... ולכן צריך שתהי' לאדם גבהות ותוקף כמו "הר", שלא להתפעל מטענה זו וללמוד תורה.

אבל, ענין הגבהות של "הר" צריך להיות רק באופן מועט — "שמינית שבשמינית"²¹⁷, בדוגמת "הר סיני", שעם היותו "הר", הי' "מכיך מכל טוריא"²¹⁸.

211 שיחת ש"פ תשא, ט"ז אדר ס"ג
 212 ואלך (לעיל ע' ... ואילך).
 213 אסתר ד, טז.
 214 ישע' ס, כא.
 215 יתרו כ, טו.
 216 ברכות כב, א. וש"נ.
 217 ראה תו"א מג"א צא, ב. לקו"ת במדבר טו, ג. ובכ"מ.
 218 סוטה ה, א.

בשעה שיש דבר שכואב, אין מקום לענינים של חשבונות. כשנדב ואביהוא נשרפים — צועקים!

וכמו"כ צריך לצעוק בנוגע לגזירת "מיהו יהודי" — שרוצים לערב יהודים עם גוים, ועי"ז לשרוף נשמות בניי, רח"ל, בדוגמת מיתת נדב ואביהוא, שלא נשרף גופם, ואפילו לא בגדיהם, אלא נשמתם¹⁸⁷.

ואין לעשות חשבונות שאין לדבר בפני מי שגדול ממנו כו'; מה שה"גדול" אינו צועק — הרי זה החשבון שלו, אבל עליך מוטל החוב לצעוק!

וברור הדבר שכאן לא שייך לומר שזהו ענין של "גזירת המקום" — ח"ו לומר שזהו רצונו של הקב"ה; אין אנו יכולים לדעת מדוע הניח הקב"ה שיקרה דבר כזה; זהו מ"פלאות תמים דעים"¹⁸⁸, ו"בהדי כבשא דרחמנא למה לך"¹⁸⁹; אבל ברור הדבר שיהודים צריכים לבטל את גזירת "מיהו יהודי" (גם אם לא יודעים מהי הכוונה שבגללה היתה צ"ל גזירה זו מלכתחילה, ואח"כ הוצרכו לבטלה).

לח. ויה"ר — כאמור כמ"פ — שלא יצטרכו לדבר יותר אודות ענינים אלו, אלא יוכלו לדבר רק אודות ענינים של שמחה, ולא שמחה מענינים של מה בכך, באופן שצובטים את הלחיים... כדי להעמיד פנים של שמחה, אלא שאכן יהיו ענינים שבגללם יכולים להיות בשמחה באמת.

ובפרט כשנמצאים עדיין בחודש ניסן — כמבואר באל"י רבה¹⁹⁰ בנוגע לפירוש רש"י על מארז"ל¹⁹¹ "משנכנס אדר מרבין בשמחה", "ימי נסים היו לישראל פורים ופסח", שמזה מוכח, שגם פסח (ענינו של חודש ניסן) קשור עם ענין השמחה.

ומשמחה זו נבוא לשלימות השמחה בגאולה העתידה, שאז לא יהיו עוד ענינים של צער, וכאמור לעיל (סי"ד) שאז יהיו כל בניי במעמד ומצב של מנוחה כו'¹⁹².

[כ"ק אדמו"ר שליט"א נתן משקה עבור ההתוועדות ד"צעירי אגודת חב"ד"¹⁶⁵, ואת המזונות עבור ה"מלוה מלכה"¹⁶⁴].

* * *

לט. ידועה השאלה בנוגע להחידוש של מתן-תורה — הרי קיים

187 ראה תו"כ ופרש"י פרשתנו יו"ד, ה.
 188 לשון הכתוב — איוב לז, טז.
 189 ברכות יו"ד, סע"א.
 190 אר"ח סתרפ"ה סק"ח. וראה לקו"ש חט"ז ס"ע 344 ואילך.
 191 תענית כט, סע"א.
 192 חסר הסיום (המו"ל 2).

אברהם אבינו כל התורה כולה עד שלא ניתנה¹⁹³, וכן יצחק ויעקב, וא"כ, מה נתחדש במ"ת, לאחר שכתב היו כל עניני התורה לפניו?

ומבואר בזה¹⁹⁴, שלפני מ"ת לא היו עניני התומ"צ באופן שחדרו בגשמיות העולם, והיינו, שאע"פ שיעקב אבינו פעל את ענין התפילין ע"י עבודתו בעניו המקלות¹⁹⁵, ועד"ז בנוגע לעבודתו של יצחק בחפירת בארות, שזהו כללות ענין ההעלאה מלמטה למעלה, קו הגבורה, ועד"ז בנוגע לעבודתו של אברהם אבינו בהכנסת אורחים¹⁹⁶ — לא פעלו המשכת הקדושה בגשמיות העולם, שנשארה כמקודם.

וזהו שאמרו רז"ל¹⁹⁷ שהמצוות שקיימו האבות "ריחות היו" — בדוגמת הריח שבשעת מעשה הרי זה אמנם ריח טוב, שמברכים עליו וכו', אבל לאחר משך זמן נכלה הריח ומתבטלת מציאותו.

וטעם הדבר — לפי שקודם מ"ת היתה גזירה שעליונים לא ירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים¹⁹⁸, ולכן לא היו יכולים להמשיך אלקות בגשמיות וחומריות העולם; ורק לאחר הבריור וזיכוך ד"כור הברזל¹⁹⁹ שהי' בגלות מצרים, הי' יכול להיות במ"ת ביטול הגזירה, שעליונים ירדו לתחתונים ותחתונים יעלו לעליונים, ובאופן ש"אני המתחיל", כמ"ש²⁰⁰ "וירד ה' (עם כל הפמליא שלו) על הר סיני".

וזהו החידוש של מ"ת — שע"י עניני התומ"צ ממשיכים אלקות בגשמיות וחומריות העולם, החל מבריור וזיכוך חומר המוח הגשמי ע"י לימוד התורה, ועד להמשכת אלקות בדברים הגשמיים שבהם מקיימים את המצוות, באופן שהדבר הגשמי נעשה ענין של קדושה.

מ. אך גם לאחר מ"ת ישנו מעין החילוק שבין לפני מ"ת ולאחרי מ"ת — שזהו החילוק²⁰¹ בין מארי תורה, שעיקר עסקם בלימוד התורה, שקשור בעיקר עם ענינים רוחניים, ולא קשור כ"כ עם גשמיות העולם, למארי עובדין טבין, שעיקר עבודתם בצדקה וגמ"ח, שזהו כללות ענין המצוות²⁰², להמשיך אלקות בדברים התחתונים שבעוה"ז הגשמי.

ועל זה מבאר רבינו הזקן באגה"ק²⁰³, ש"עיקר עבודת ה' בעתים

(193) יומא כח, ב. וש"נ.

(194) ראה לקו"ש ח"ח ע' 58 ואילך. וש"נ. עד, א ואילך. ובכ"מ.

(195) ראה זח"א קסא, ב ואילך.

(196) ראה תו"א ר"פ תולדות. ובכ"מ.

(197) שהש"ר פ"א, ג (א).

(198) שמור"ר פ"ב, ג. תנחומא וארא טו.

(203) ס"ט (קיד, א).

ועוד.

הללו בעקבות משיחא היא עבודת הצדקה, כמארז"ל²⁰⁴ אין ישראל נגאלין אלא בצדקה, ולא אמרו רז"ל²⁰⁵ ת"ת שקול כנגד גמ"ח אלא בימיהם (כשהיו רחוקים עדיין מזמן הגאולה), שת"ת הי' עיקר העבודה אצלם. . משא"כ בעקבות משיחא (קרוב לזמן הגאולה) שנפלה סוכת דוד עד בחי' רגלים ועקביים שהיא בחי' עשי', אין דרך (לפעול את הגאולה). . כ"א בכחי' עשי' ג"כ כו" (כולל גם עבודת התפלה, שמעלה את הענינים למעלה, ועי"ז חודרת גם את מציאות הגשמי).

וכמו בגאולת מצרים שהיתה בזכות דם פסח ודם מילה (כמ"ש²⁰⁶ "מתבוססת בדמיך", "בשני דמים"), שענין המילה הוא "בריתי בבשרכם"²⁰⁷, שפועלת בגוף הגשמי, ועד"ז בנוגע לקרבן פסח — כן הוא גם בנוגע לגאולה העתידה, שנעשית (לא ע"י עבודה רוחנית, אלא) דוקא ע"י קיום המצוות במעשה בפועל, ולכן, גם מארי תורה צריכים עכשיו להתעסק בעיקר עם הענין ד"גדול תלמוד שמביא לידי מעשה"²⁰⁸, להמשיך את כל הענינים במעשה בפועל.

והשכר על זה — הנה עיקר הענין דקבלת שכר יהי' באלף השביעי²⁰⁹, שאז יהי' השכר בתכלית השלימות, אבל גם לפניו, בימות המשיח ובפרט כשיחיו המתים, יהי' השכר על העבודה דקיום המצוות, שזוהי העבודה שפועלת את הגאולה, ולא כמו השכר בג"ע שעיקרו הוא על לימוד התורה.

מא. ועפ"ז יובן מ"ש במשנה "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא":

"כל ישראל", ולא "ישראל כולם" — דכיון שכאן מדובר אודות "חלק לעולם הבא", שזהו השכר על קיום המצוות, לא נוגע כ"כ ההדגשה ד"ישראל", "יש ששים ריבוא אותיות לתורה", שקשור עם העבודה דלימוד התורה, ולכן נאמר תחילה הריבוי ד"כל ישראל", שמורה על הענין שנתרבה ע"י לימוד התורה — "גדול תלמוד שמביא לידי מעשה", קיום המצוות.

וכיון שנאמר "כל ישראל", שהתחלת הענין היא בתיבת "כל" שמורה על קיום המצוות, הרי מובן, שגם הענין דלימוד התורה (שנרמז ב"ישראל") הוא מלכתחילה באופן שיומשך מזה קיום המצוות במעשה בפועל, וכמארז"ל²¹⁰ "הלומד על מנת לעשות", שאז "מספיקין בידו ללמוד וללמד לשמור ולעשות".

(207) לך לך יז, יג.

(208) קידושין מ, ב. וש"נ.

(209) תניא פל"ו בהגהה.

(210) אבות פ"ד מ"ה.

(204) ראה שם רס"ד, ובהנסמן ב"מ"מ

גהנות והערות קצרות" לשם (ריש ע' תנ).

(205) פאה פ"א מ"א.

(206) יחזקאל טז, ו ובפרש"י. מכילתא

ופרש"י בא יב, ו.